Effecten van de verdere versobering en afschaffing van de fiscale faciliteiten voor groen beleggen

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
6 februari 2025

Samenvatting

Bij de behandeling van het Belastingplan 2025 in het Parlement is besloten om de fiscale faciliteiten voor groen beleggen te versoberen en per 1 januari 2027 af te schaffen. Groenfondsen kunnen met deze faciliteiten groene spaar- en beleggingsproducten aanbieden waarmee zij innovatieve, risicovolle, groene investeringen financieren. De belangrijkste effecten van het afschaffen zijn:

- Het vermogen dat spaarders en beleggers in groenfondsen inleggen wordt per direct veel kleiner en gaat per 1 januari 2027 naar € 0,--;
- Hierdoor is vrijwel geen groen geld meer beschikbaar voor de financiering van nieuwe innovatieve, risicovolle, groene projecten;
- Dit kan betekenen dat veel van deze investeringen door ondernemers, maar ook door maatschappelijke organisaties, niet worden gedaan of minder innovatief en duurzaam worden uitgevoerd;
- De Regeling groenprojecten kan niet meer bijdragen aan relevante beleidsdoelen als stikstofreductie, energietransitie en klimaatadaptatie in met name de landbouw, industrie en bouw.

Aanleiding

Op 14 november 2024 is in de Tweede Kamer bij de behandeling van het Belastingplan 2025 het amendement Van Eijk/Vermeer[1] aangenomen waarin sprake is van het afschaffen van de fiscale faciliteiten voor groen beleggen per 1 januari 2027. Ook is besloten deze fiscale faciliteiten per 1 januari 2025 verder en daarmee substantieel te versoberen. Bij de behandeling van het Belastingplan in de Eerste Kamer heeft de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane op 10 december 2024 op een vraag van D66 de toezegging gedaan om de effecten van deze maatregelen in beeld te brengen.

Deze notitie is de uitwerking van die toezegging.

Amendement Van Eijk/Vermeer

Het amendement Van Eijk/Vermeer voorziet in een verruiming van de werkkostenregeling (WKR) in twee stappen: een eerste stap per 1 januari 2025 en een verdere verruiming per 1 januari 2027. Als dekkingsmaatregel voor de eerste stap van deze verruiming voorziet het amendement per 1 januari 2025 in een verlaging van het vrijgestelde bedrag voor groene beleggingen naar € 26.000 (fiscale partners: € 52.000) en in een verlaging van de heffingskorting voor groene beleggingen naar 0,1%. Voor de dekking van de tweede stap van de verruiming voorziet het amendement in het afschaffen van zowel de box 3-vrijstelling voor groene beleggingen als de heffingskorting voor groene beleggingen. Daarmee vervallen per 1 januari 2027 alle fiscale faciliteiten voor groene beleggingen. Het directe gevolg hiervan is dat ook de Regeling groenprojecten[2] ophoudt te bestaan en daarmee de stimulering eindigt van investeringen in groene, innovatieve projecten door rentekorting via een groenfinanciering.

[1] Kamerstukken II 2024/25, 36602, nr. 93.
[2] Het betreft drie regelingen: Regeling groenprojecten 2022, Regeling groenprojecten buitenland 2002 en Regeling groenprojecten Nederlandse Antillen en Aruba 2002.

Voorgeschiedenis

Een jaar eerder, op 16 oktober 2023, is in de Tweede Kamer bij de behandeling van het Belastingplan 2024 het amendement Van Dijk/Erkens[3] aangenomen. Hierin is sprake van meer dan een halvering van het vrijgestelde bedrag voor groene beleggingen (van € 71.251 in 2024 naar € 30.000 in 2025). Naar aanleiding van dit besluit heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) onderzoek gedaan naar de verwachte gevolgen van dit amendement. Door de verlaging komt naar verwachting 30% tot 37% minder groen spaargeld beschikbaar voor de groenfondsen, wat er direct toe leidt dat veel minder groene, innovatieve projecten door de groenfondsen gefinancierd kunnen worden. Het rapport van dit onderzoek (hierna: onderzoek verlaging 2024) is op 1 juli 2024[4] aan de Tweede Kamer aangeboden.

Deze notitie bouwt voort op de bevindingen van het onderzoek verlaging 2024.

Effecten voor spaarders/beleggers: Inleg in groenfondsen gaat snel omlaag

Voor groen sparen en groen beleggen geldt een vrijgesteld bedrag in box 3 en een heffingskorting. Beide faciliteiten zijn per 1 januari 2025 verlaagd en beide vervallen per 1 januari 2027. Dit bouwt voort op de verlaging van het vrijgestelde bedrag per 1 januari 2025 waartoe al bij het Belastingplan 2024 een amendement aangenomen is.

Jaar	Vrijstelling*	Heffingskorting
2027	€ 0	0%
2025	€ 26.312**	0,1%
2024	€ 71.251	0,7%
2023	€ 65.072	0,7%
2022	€ 61.215	0,7%

** met fiscaal partner geldt het dubbele bedrag*
*** na indexatie*

Uit het onderzoek verlaging 2024 bleek dat het overgrote deel van de spaarders en beleggers hun inleg naar verwachting zal verlagen naar de nieuwe vrijstellingsgrens, wat tot een verlaging van het ingelegd vermogen in groenfondsen met 30% tot 37% kan leiden. De verdere verlaging van het vrijgestelde bedrag van € 30.000 naar € 26.312 zorgt met dezelfde berekening naar verwachting voor een verdere verlaging van het ingelegd vermogen met circa 5%.

Nieuw ten opzichte van het onderzoek verlaging 2024 is de verlaging van de heffingskorting van 0,7% naar 0,1%. Het gevolg hiervan is dat met name particulieren die hun geld in groene spaarproducten hebben geïnvesteerd een gering fiscaal voordeel overhouden. De beëindiging van de fiscale voordelen maakt dat het bovendien minder aantrekkelijk wordt om in een groenfonds te stappen. Deze combinatie zal ertoe leiden dat met name spaarders niet instappen of hun spaargeld uit het groenfonds terugtrekken. De aanname is dat spaarders in 2025 en 2026 minimaal 10% tot 20% van het groene spaargeld uit de groenfondsen zullen halen, Dit leidt naar verwachting tot een verdere verlaging van het ingelegd vermogen van 4% tot 8%.

In totaal zullen de maatregelen daarmee leiden tot een verlaging van het ingelegde vermogen in groenfondsen in 2025 en 2026 van 39% tot 50% ten opzichte van 2023. Het ingelegd vermogen komt daarmee voor die jaren naar verwachting uit op circa € 3,4 tot € 4,1 miljard.

Per 1 januari 2027 vervalt alle inleg in de groenfondsen.

[3] Kamerstukken II 2023/24, 36421, nr. 11.
[4] Kamerstukken II 2023/24, 36418, nr. 149.

	Percentage	€ miljard
Ingelegd vermogen 31 december 2023		6,70
Verlaging volgens onderzoek verlaging 2024	30-37%	
Verlaging a.g.v. verdere verlaging vrijstelling	5%	
Verlaging a.g.v. verlaging heffingskorting	4-8%	
Verwachte verlaging ingelegd vermogen	39-50%	2,64 - 3,33
Verwachting ingelegd vermogen 2025-2026		3,37 – 4,06
Ingelegd vermogen 2027 en verder		0

Effecten voor groenfondsen: zoeken naar alternatieven

Het beëindigen van de fiscale faciliteiten voor groen beleggen per 1 januari 2027 betekent ook het einde van de groenfondsen. De banken en beleggingsinstellingen achter de groenfondsen zullen in de tussentijd op zoek gaan naar alternatieve spaar- en beleggingsmogelijkheden voor hun klanten.

Uit het rapport 'The Future of European Competitiveness'[5] (het Draghi-rapport) kan worden afgeleid dat het van groot belang is om privaat spaargeld beschikbaar te krijgen en houden voor de financiering van innovatieve groene projecten in Nederland. Het afschaffen van de fiscale faciliteiten van groen beleggen kan het tegenovergestelde tot gevolg hebben: een deel van het privaat spaargeld kan terechtkomen in spaar- en beleggingsproducten die niet of minder gericht zijn op financiering van de benodigde innovatieve en daarmee vaak risicovolle, groene investeringen of kan naar concurrerende economieën in het buitenland verdwijnen.

Hoewel groenfondsen begin 2025 nog steeds groenverklaringen aanvragen, zullen ze in 2025 en 2026 naar verwachting steeds meer de nadruk leggen op het beheren en mogelijk zelfs afbouwen van de bestaande financieringsportefeuille. Er is immers geen groen fondsvermogen voor nieuwe financieringen en het is niet mogelijk om nieuwe langjarige overeenkomsten aan te gaan met funding vanuit groene beleggingen als die per 1 januari 2027 ophouden te bestaan. Daar komt nog bij dat de groenfondsen een oplossing moeten zoeken voor de bestaande financieringen die doorlopen na 2026. Vanaf 2027 is er immers geen groen fondsvermogen meer om de rentekorting van deze leningen te dekken.

Effecten voor ondernemers: investeringen in groene projecten komen in gevaar

Groenfinanciering stimuleert bedrijven om net dat stapje extra te doen en te besluiten tot investeringen in innovatieve, groene en daarmee vaak risicovolle vaste activa. Als de groenfondsen op korte termijn stoppen met nieuwe financieringen van en deelnemingen in groene projecten, heeft dit gevolgen voor de uitvoering van deze projecten.

Groenverklaringen 2022-2024*	Gemiddeld per jaar
Aantal	1.264
Projectvermogen**	€ 1,57 miljard
Emissiereductie CO_2	574.503 ton
Emissiereductie NO_x	299.169 kg

* Cijfers over 2024 betreffen voorlopige cijfers, emissiereductie over 2022 en 2023
** Het investeringsbedrag kan hoger zijn dan het groen verklaarde projectvermogen

De projecten hebben betrekking op innovaties voor een breed scala van groene thema's: natuur, landbouw, circulaire economie, energie, bouwen, mobiliteit en klimaatadaptatie.

In paragraaf 7.5 van de beleidsevaluatie Regeling groenprojecten 2010-2017[6] is onderbouwd dat de financiering door banken en beleggingsinstellingen van de groene investering in minimaal 76% van de gevallen afhankelijk is van de groenfinanciering. Het wegvallen van de groenfondsen

[5] https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en?prefLang=nl
[6] Kamerstukken II 2019/20, 2020D15492.

betekent dat de ondernemer op zoek moet naar een andere financier met vaak minder gunstige financieringsvoorwaarden. Dit kan op de volgende twee manieren gevolgen hebben voor de investering:

1. **De investering wordt niet gedaan, omdat de ondernemer de financiering niet rond krijgt of de lasten te hoog worden**

Voorbeeld 1: Een biologisch landbouwbedrijf investeert regelmatig in de modernisering en uitbreiding van het bedrijf. Voor de financiering hiervan vraagt de bank groenverklaringen aan. De rentekorting die de ondernemer hiermee krijgt, zorgt ervoor dat de financieringslast aanvaardbaar blijft en zij hun bedrijf kunnen blijven ontwikkelen. Zonder de rentekorting komt een deel van de investeringen in gevaar.

Voorbeeld 2: De aanleg van warmtenetten en het grootschalig gebruik van aardwarmte is zeer moeilijk rendabel te krijgen en kent deels grote uitvoeringsrisico's. Hoewel om die reden maar weinig aanvragen voor deze categorieën ingediend worden, is de rentekorting van groenfinanciering voor deze grote, dure en risicovolle projecten cruciaal. Voor ondernemers maakt dit vaak het verschil tussen het wel of niet doorgaan van het project.

2. **De investering wordt minder 'groen' gedaan, omdat de ondernemer de meerwaarde niet voldoende in beeld heeft of de extra investering niet kan financieren**

Voorbeeld 3: Een ziekenhuis ontwikkelt plannen voor de renovatie en uitbreiding van een locatie. Het ziekenhuis wil graag extra maatregelen nemen om het gebouw te verduurzamen, maar stuit op financiële grenzen. De bank wijst het ziekenhuis erop dat ze de maatregelen zo uit kunnen voeren dat de renovatie in aanmerking komt voor een groenverklaring. De rentekorting die dit oplevert, maakt de maatregelen voor extra energiebesparing voor het ziekenhuis betaalbaar. Zonder deze rentekorting is dit niet haalbaar.

Voorbeeld 4: Een ondernemer ontwikkelt een plan voor een nieuw bedrijfsgebouw met kantoor en bedrijfshal. Op advies van de bank laten zij een GPR-nulmeting of BREEAM-nulmeting[7] uitvoeren om in beeld te brengen met welke maatregelen zij een integraal duurzamer pand kunnen realiseren. Uiteindelijk zijn op verschillende thema's verbeteringen doorgevoerd zodat het pand voldoet aan de eisen van de Regeling groenprojecten. De extra maatregelen zijn betaalbaar dankzij de groenfinanciering. Zonder de Regeling groenprojecten zou de bank een dergelijk advies mogelijk niet geven en realiseert de ondernemer een minder groen pand.

Een deel van deze investeringen zal ook zonder groenfinanciering wel gedaan worden, omdat de ondernemer zeer gemotiveerd is en een andere financiering regelt. Uit de voorbeelden blijkt echter dat het groenfonds van de bank een belangrijke rol heeft in de financiering en daarmee de uitvoering van de investering. Daarom kan het afschaffen van de fiscale faciliteiten voor groene beleggingen leiden tot het niet of minder innovatief en groen uitvoeren van investeringen. Op basis van de afgegeven groenverklaringen in de afgelopen jaren kan dit per jaar oplopen tot maximaal 950 projecten met een investeringsbedrag van circa € 1,2 miljard.

Het bovenstaande betekent uiteraard een kleinere emissiereductie van CO_2 (minder vermeden CO_2 uitstoot). Bovendien kan het leiden tot een minder duurzaam materiaal- en grondstoffengebruik. De onzekerheden zijn echter te groot om hier een kwantitatieve inschatting van te kunnen maken.

Naar de toekomst betekent het ook dat investeringen door ondernemers in innovaties die nog niet in de regeling staan of waar nog weinig gebruik van wordt gemaakt, niet gesteund zullen worden. Te denken valt aan investeringen die betrekking hebben op beleidsthema's als landbouw (stikstofreductie en biobased grondstoffen), energietransitie, circulaire economie, verdere verduurzaming van de bouw en industrie en klimaatadaptatie.

[7] Beiden zijn keurmerken voor duurzame gebouwen.